

Rozwój mowy dziecka, trwa od jego poczęcia. W życiu płodowym wykształcają się w mózgu struktury odpowiedzialne za rozwój i funkcjonowanie mowy słuchu, powstają narządy mowy, układ oddechowy i fonacyjny, wykształcają się określone umiejętności np. ssanie, polykanie. Każde dziecko w tej samej kolejności przechodzi przez wszystkie etapy rozwoju, jednak w **indywidualnym tempie i rytmie rozwojowym**.

Rozwój mowy uwarunkowany jest genetycznie, zależy od wrodzonych właściwości organizmu, ale możliwy jest tylko w kontakcie ze środowiskiem społecznym, z innymi ludźmi. Sprawność wypowiadania się zależy od pierwszych kontaktów z najbliższym otoczeniem: od rodzaju, ilości i jakości bodźców słownych, od prawidłowego związku emocjonalnego z wszystkimi członkami rodziny.

To rodzice są pierwszymi nauczycielami mowy - mowy, która jest atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, która jest narzędziem w zdobywaniu informacji oraz wyrażaniu własnych potrzeb, sądów, uczuć i upodobań.

Zaburzenia i wady wymowy negatywnie wpływają na kształtowanie się osobowości dziecka i poznawanie świata. Prawie wszystkie dzieci z zaburzeniami wymowy mają kłopoty w nauce, w szczególności w zakresie czytania i pisanie. Dlatego też ogromne znaczenie ma wczesne rozpoznanie nieprawidłowości, ustalenie przyczyn i podjęcie terapii.

CO POWINNO ZANIEPOKOIĆ?

Kiedy dziecko trzyletnie:

- Nie mówi lub mówi niewiele? Oznacza to **opóźniony rozwój mowy**. Niezbędna jest pomoc w rozwijaniu mowy.
- Podczas mówienia wysuwa język między zęby (zwłaszcza wymawiając głoski: s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź, t, d, n, l)? Taka wada wymowy (**seplenienie międzyczębowe**) nie mija sama. Im dłużej dziecko tak mówi, tym bardziej utrwała sobie nieprawidłową artykulację tych głosek i trudniej będzie mu nauczyć się właściwej formy artykulacji.

Kiedy dziecko czteroletnie:

- Mówi "sianki" zamiast sanki, "ziamek" zamiast zamek? Dziecko w tym wieku nie powinno już zmiękczać głosek s, z, c, dz.
- Mówi "tot" zamiast kot, "duma" zamiast guma? Już najwyższy czas, aby nauczyło się wymawiać głoski "k" i "g".
- Mówi "kom" zamiast dom, "gach" zamiast dach? Czterolatek powinien wymawiać głoski "t" i "d".
- Mówi "jody" zamiast lody? Dziecko powinno już umieć wymawiać głoskę "l".

Kiedy dziecko pięcioletnie:

- Około 50 % dzieci nie wymawia jeszcze głosek sz, ż, cz, dż, r zastępując je innymi głoskami. Mówi, np. "zeka" zamiast rzeka, "capka" zamiast czapka.
- Wymawia wyrazy z głoskami sz, ż, cz, dż z dziwnym brzmieniem? Być może nieodpowiednio układa język, realizując np. wymowę boczną. Taka wymowa może dotyczyć także szeregu głosek: s, z, c, dz lub ś, ź, ć, dź
- Mówi "lęka" zastępując głoskę "r" głoską "l"? Jest to najtrudniejsza głoska do wypowiedzenia przez dziecko, pojawia się w mowie najpóźniej.
- Wymawia głoskę "r" w dziwny sposób np. "po francusku"? Każda zła realizacja tej głoski podlega korekcie.
- Mówi "samek", zamiast zamek, "foda" zamiast woda, "sima" zamiast zima? Dziecko w tym wieku nie powinno zamieniać głosek dźwięcznych na bezdźwięczne.
- Dziecko nie mówi płynnie, zacina się, powtarza wyrazy? Logopeda może określić, czy jest to niepełność rozwojowa, czy jękanie, a także udzielić odpowiednich wskazówek rodzicom.
- Mówi niezrozumiale? Mowa dziecka pięcioletniego powinna być zrozumiała.
- Mówiąc opuszcza w wyrazach trudniejsze głoski, opuszcza sylaby lub przestawia je? Jest to normalne zjawisko dla dzieci w wieku 3 - 4 lat. W wieku 5 lat jest niepokojące.

Dziecko sześćioletnie:

- Około 20 % dzieci nie wymawia jeszcze głosek sz, ż, cz, dż, r.
- Powinno umieć budować wypowiedzi poprawne pod względem logiki i składni.

Dziecko siedmioletnie:

- Wymowa powinna być prawidłowa.
- Wszystkie głoski mówione prawidłowo, czysto, bez zniekształceń, bez zastępowania przez inne głoski.

Jeśli na którekolwiek z w/w pytań lub stwierdzeń odpowiedzieli Państwo „tak” oznacza to, iż niezbędna będzie konsultacja logopedyczna.

JAKIE SĄ PRZYCZYNY PROBLEMÓW Z MOWĄ U DZIECI?

- Zbyt długie karmienie butelką.
- Zbyt długie ssanie smoczka.
- Ssanie kciuka.
- Dłużej utrzymujący się katar.
- Przerośnięty trzeci migdał .
- Problemy z przerośniętymi migdałkami podniebiennymi.
- Infantylny sposób połykania – wsuwanie czubka języka między zęby.
- Wada zgryzu.
- Zbyt krótkie wędzidełko podjęzykowe lub wędzidełka wargowe.
- Wczesna próchnica zębów mlecznych.
- Rozszczep podniebienia lub /i warg.
- Nieprawidłowe oddychanie.
- Niedosłuch.
- Dostarczanie nieprawidłowych wzorców wymowy (mówienie dzieciennie do dziecka).
- Niska sprawność ruchowa warg i języka
- Zaburzenia emocjonalne

CO MOŻEMY ZROBIĆ, BY DZIECKO NIE MIAŁO PROBLEMÓW Z MOWĄ?

- Jeśli jest to możliwe karm dziecko piersią – to naturalny sposób usprawniania mięśni warg, policzków i języka
- Jeśli karmienie piersią nie jest możliwe – wybierz smoczek z krótką, nieco spłaszczoną częścią, w której są liczne małe otworki (imitującą brodawkę)
- Staraj się jak najwcześniej odzwyczajając dziecko od picia z butelki (około 6 miesiąca życia rozpoczynamy naukę picia kubkiem – niekapkiem)
- Nie podawaj smoczka między posiłkami – zbyt długie ssanie smoczka i karmienie butelką powoduje nieprawidłowości w budowie narządów artykulacyjnych
- Dbaj, by dziecko podczas snu miało zamknięte usta – nawykowe otwieranie ust (czyli niewłaściwe oddychanie – przez usta) doprowadza do częstych nieżytów górnych dróg oddechowych, anomalii zgryzu i wypaczeń funkcji języka)
- Podawaj dziecku owoce ze skórką, surową marchewkę, skórkę chleba – to sprzyja prawidłowej budowie zgryzu i ćwiczeniu mięśni artykulacyjnych
- Rozmawiaj z dzieckiem jak najczęściej. Opowiadaj o codziennych czynnościach, używanych przedmiotach, o tym, co robisz, co się dzieje na spacerze...
- Mów do dziecka, zadawaj pytania, nawet, jeśli na początku nie otrzymasz odpowiedzi
- Unikaj dziecinnego języka, kiedy mówisz do dziecka, nie „spieszczaj” słów
- Mów do dziecka niezbyt szybko, dokładnie wymawiając słowa, nie „połykaj” końcówek
- Baw się z dzieckiem w naśladowanie odgłosów, min, ruchów.
- Odpowiadaj, gdy maluch cię „zagaduje”.
- Kiedy mówisz do dziecka, wiele razy powtarzaj określone słowo, np. „to kubek, kubek jest czerwony...”.
- Zachęcaj, aby dziecko patrzyło na ciebie, kiedy mówisz. Dziecko wówczas zobaczy, jak układasz usta, gdy wymawiasz poszczególne głoski.
- Recytuj wierszyki, śpiewaj piosenki.

- Kiedy dziecko powie jakiś wyraz nieprawidłowo, powiedz ten wyraz poprawnie, ale nie zmuszaj go do powtarzania.